

Rajonuose (Zarasų, Ignalinos, Švenčionių ir kt.), kur iš seno gyvena nemaža rusų ir kitų tautybių žmonių, matyti dvi tendencijos: 1) socialiai aktyvaus lietuvių – rusų bilingvizmo formavimasis ir 2) palyginti nedidelis socialinis poreiklavimas aktyvaus rusų – lietuvių bilingvizmo. Šios tendencijos atsiranda dėl to, kad nacionaliniu atžvilgiu mišriuose rajonuose rusų kalba plačiai funkcionuoja kaip nacių bendravimo priemonė. Lietuvių kalbą išmoka tie rusai, kurie respublikoje gyvena ilgesnį laiką ir kurių darbe ir veikloje ji reikalinga. Lietuvių kalbos ypač prireikia rusams – kaimo gyventojams. Lietuvių kalbos mokėjimas rusų tautybės gyventojų tarpe respublikoje apskritai yra atvirkščiai proporcingas rusų gyventojų tankumui. Rajonuose, kur rusų gyventojų procentas didelis, lietuvių kalbos mokėjimas menkas. Antai, 1970 m. surašymo duomenimis, Zarasų rajone rusų gyventojai sudaro 20,3%, bet lietuvių kalbą temoka 41,1%. Tuo tarpu Šiaulių rajone, kur rusų tautybės gyventojų iš viso yra tik 3,1% lietuviškai moka 71% rusų tautybės žmonių.

Tam tikras dėsningumas matyti ir bilingviam nustatant gimtąją kalbą. Jei šeimoje yra vartojama viena kalba, tai visų tautybių informantai (lietuviai, rusai, lenkai ir kt.) gimtąją kalbą laiko savo tautybės kalbą, o mišrių šeimų informantų gimtoji kalba dažnai nesutampa su jų tautybės kalba.

V. Michalčenko pagrįstai skiria antrosios kalbos mokėjimą nuo jos funkcionavimo įvairiose gyvenimo sferose. Jaunesnioji ir vidurinioji respublikos gyventojų karta mokėsi rusų kalbos mokykloje, todėl galima manyti, kad daugumas lietuvių daugiau ar mažiau moka rusų kalbą. Bet visai kita padėtis yra su jos funkcionavimu. Lietuvių – rusų bilingvizmas yra socialiai aktyvus tik tam tikromis etninėmis sąlygomis (didelis procentas rusų ir kitų tautybių gyventojų). Rusų kalba čia yra vartojama kaip įvairių tautybių susižinojimo priemonė; be to, ja yra skaitoma speciali literatūra, ji funkcionuoja radijo, televizijos, spaudos sferose. Socialiai aktyvus lietuvių – rusų bilingvizmas yra būdingas pramoniniams respublikos centrams ir kai kuriems rajonams (Šalčininkų, Vilniaus, Švenčionių ir kt.). Likusi respublikos gyventojų dalis rusų kalbą moka menkliau, vadinasi, rusų kalbos funkcionavimas čia yra pasyvesnis, mokymasis mokykloje gyvojo bendravimo gali būti ir neparemtas, todėl panašiais atvejais apie bilingvizmą tegalima kalbėti labai sąlygiškai.

Simas Karaliūnas

**Indeks – słownik do „Daukšos Postilė“. Opracował Czesław Kudzinowski.
Tom I (A – N), VI + 543 p. Tom II (O – Ž), 527 p. Poznań, 1977.**

Mikalojaus Daukšos 1599 m. postilė yra vienas iš pačių reikšmingiausių senosios lietuvių raštijos paminklų. Dėl kalbos taisyklingumo, žodyno turtingumo ir ypač dėl kirčio vietos žymėjimo šios knygos duomenys plačiai kalbininkų naudojami ne tik lituanistiniuose, bet ir apskritai indoeuropeistiniuose darbuose. Lenkų kalbininkas Česlovas Kudzinovskis dabar padarė tuos duomenis mokslininkams lengviau prieinamus: išleido didelį, dviejų tomų (net 1076 p.!) indeksą-žodyną, kuriame suregistruoti visi Daukšos postilės žodžiai ir jų formos.

Poznanės universiteto profesorius Č. Kudzinovskis – žinomas Lenkijos baltistas. Jis 1935 m. baigė Vilniaus universitetą, kur studijavo lyginamąją indoeuropiečių kalbotyrą. 1935 – 1937 m. specializavosi finų – ugrų kalbotyros srityje Helsinkyje, 1937 – 1939 m. – Budapešte, kur apgynė filologijos daktaro disertaciją („Suomių garsų sistema“). Gyvendamas ir studijuodamas Vilniuje, išmoko lietuvių kalbą ir įsitraukė į įvairių baltų kalbotyros problemų tyrinėjimą.

1958 m. jis kartu su kitais lenkų kalbininkais pagal Britų muziejuje Londone saugomą S. Chilinskio biblijos vertimo rankraštį išleido „Naujojo testamento“ tekstą. Yra parengęs spaudai lenkų etnografo ir folkloristo O. Kolbergo raštų 53-ąjį tomą

(„Litwa“, 1966 m.), skirtą lituanistikai. Paskelbė straipsnių apie slavų kalbų skolinius lietuvių kalboje, apie baltizmus savo gimtojoje lenkų tarmėje (jis gimė 1908 m. Vozilovkoje, Bialystoko vaivadijoje) ir rašė kitais baltistikos bei lituanistikos klausimais.

Č. Kudzinovskis turi nemažą indeksų-žodynų sudarinėjimo patirtį. Jis apskritai yra tokio pobūdžio lituanistinių darbų pradininkas. 1964 m. pasirodė jo sudarytas S. Chilinskio „Naujojo testamento“ indeksas¹, teigiamai įvertintas mūsų lingvistikos spaudoje². Dabar recenzuojamas indeksas – nepalyginamai didesnis (maždaug 6 kartus) darbas, skiriantis nuo ano dar ir tuo, kad čia nurodoma ir į indeksą įtrauktų žodžių reikšmė.

Indekso autorius Daukšos postile susidomėjo dar 1947 m., kada Lenkijoje buvo minimos J. Vujeko 350-osios metinės. Prof. J. Otremskio pasiūlymu, Č. Kudzinovskis buvo numatęs naujai mokslo reikalui išleisti J. Vujeko postilės lenkiškąją 1596 m. leidimą, iš kurio vertė M. Daukša. Nors toks leidimas nepasirodė, bet įdėtas darbas nenuėjo veltui. Turėdamas po ranka J. Vujeko tekstus, Č. Kudzinovskis galėjo sudaryti Daukšos postilės ne paprastą indeksą, bet indeksą-žodyną (su žodžių reikšmės nurodymu). Tai labai pakėlė leidinio vertę.

Sudarytojas atliko milžino darbą: kruopščiai suregistravo visus Daukšos postilėje pavartotus žodžius; sulygindamas su J. Vujeko originalu, nustatė tų žodžių reikšmes; pateikė visas kiekvieno žodžio pavartotas formas. Tai – Č. Kudzinovskio gyvenimo darbas, savotiška Daukšos postilės kalbinė enciklopedija, kuri taps kiekvieno baltisto parankine knyga.

Šiuo darbu naudosis ne tik leksikos tyrinėtojai, bet ir kiti specialistai. Jis labai pravertis morfologijos studijoms (surėgistruotos visos žodžių formos!), istorinės fonetikos tyrinėjimams (plg. **ā* virtimui o tirti reikšmingus Daukšos duomenis *kopyčia* < 1. *kapica*, *mandotas* < 1. *mandat*, balsių įspraudimus žodžiuose *cimentorius* '1. cmyntarz', *elemožina* '1. jałmużna'), istorinei dialektologijai (plg. *lytelius* 'lietutis', *pabanga* 'pabaiga') ir apskritai lietuvių kalbos istorijai (plg. žodžius *pekus*, *penukšlas*, *velinas*, *siela* 'sąžinė', *sokoras* 'cukrus' ir kt.).

Iš Č. Kudzinovskio darbo matyti nepaprastas Daukšos postilės žodingumas: indeksas-žodynas turi vos ne dvigubai daugiau puslapių, negu pati Daukšos postilė. Nors Daukša, kaip ir daugelis kitų ano meto vertėjų, laikėsi pažodinio vertimo principo, bet savo vertimo kalbą sąmoningai stengėsi įvairinti, padaryti ją žodingesnę. Tam buvo rimtų priežasčių. Norėdamas prisitaikyti prie anuomet lietuviškai silpnai mokėjusių arba visai nemokėjusių dvasininkų, jis gausiai vartojo leksinius paralelizmus: poromis pateikė skolinių ir lietuvišką žodį. Daug paralelizmų atsirado dėl Daukšos noro įtikti įvairių tarmių atstovams, būti jų teisingai suprastam. Bet pabrėžtina, kad tik dalis vadinamųjų paralelizmų yra visiškai vienodos reikšmės žodžiai, neturi stilistinių niuansų ar reikšmės skirtumo. Pvz., šalia tokių kaip *žvejys* || *žuklijas*, *išgydyti* || *išvaistyti* randame gausiai ir tokių, kaip *šapelis* || *šiaudelis*, *arklys* || *žirgas* || *kuinas* ir pan. Dažnai vienam originalo žodžiui Daukša duoda po kelis lietuviškus atitikmenis su skirtingais stilistiniais atspalviais. Pvz., vargšas vadinamas *bėduliu*, *benamiu*, *nuvargusiu*, *pavargėliu*, *pavarguliu*, *pavargusiu*, *ruduliu*, *vargeta*. Taigi Daukša nesitenkino bespalviais, perdėm bendros reikšmės originalo žodžiais, bet ieškojo tikslesnių lietuviškų atitikmenų, geriau nusakančių kalbamą dalyką.

Indekso-žodyno sudarytojas deja, tų Daukšos pastangų nesuprato ir tinkamai neįvertino. Tai matyti kad ir iš įvade pasakymo, esą, Daukša sinonimus dažnai vartoja „bez widocznej potrzeby“.

Vietoj žodžio reikšmės nusakymų indekse-žodyne pateikti lenkiški Vujeko atitikmenys, žinoma, negali perteikti visų tų reikšmės niuansų, dažnai apskritai nėra

¹ Biblia litewska Chylińskiego. Nowy testament. Tom III – indeks. Wyd. Czesław Kudzinowski. Poznań, 1964, VIII + 169 p.

² Žr. V. Žulio recenziją: Baltistica, t. I (1), p. 88–91.

adekvatiški Daukšos žodžiams, nes nuo jų skiriasi tiek forma (pvz., *tulkas* – *wiehu*), tiek reikšmė (pvz., *šionai* – *dziś*). Nežiūrint to, lenkiško originalo atitikmenų pateikimą reikia vertinti labai teigiamai: Č. Kudzinovskis tuo būdu tyrinėtojams padarė didelę paslaugą, kadangi originalas daugeliui praktiškai nėra prieinamas.

Lingvistinėje literatūroje jau prieš keliasdešimt metų imta abejoti, ar Daukša pats vienas išvertė visą postilę³. Tokiam abejojimui pagrindą sudarė esamos skirtingų tarmių formos ir žodžiai, nevienodas jų kirčiavimas. Č. Kudzinovskis taip pat linkęs palaikyti šią nuomonę, iškeldamas dar tokius argumentus: 1) tik nuo p. 512 balsis *e* perteikiamas *ia* raidėmis; 2) *nes* vartojama tik p. 175–254, o *nesa* p. 199–252; 3) *ė* randame tik knygos pradžioje; nuo p. 495 – sporadiškai; 4) *v* būna tik skyrių pradžioje; 5) *Wieszpats* tik iki p. 69, vėliau – *Wieszpatis*.

Tačiau šie argumentai, kaip ir panašūs anksčiau kelti, nėra įtikinantys. Tokio pobūdžio kalbos skirtybių gali būti ir vieno asmens darbe. Rašybos įvairavimas, atskirų dalykų kaitaliojimas yra būdingas ir kitoms ano meto knygoms, tarp jų ir tokioms, kurias parengė tikrai vienas asmuo. Postilės tituliniam puslapyje vertėju nurodytas Daukša. Abejose prakalbose (lotyniškoje ir lenkiškoje) jis vertimą vadina savo paties darbu. Jokie kiti vertėjai ar talkininkai niekur neminimi ir vargu ar anuomet tokių galėjo būti. O kalbos nevienodumai bei prieštaravimai daugeliu atvejų gali būti paaiškinti Daukšos noru įtikti platesniam skaitytojų ratui – tiek aukštaičiams, tiek ir žemaičiams⁴.

Patys indekso-žodyno sudarymo principai Č. Kudzinovskio gerai apgalvoti. Sudarytojas stengėsi leidinį taip sutvarkyti, kad skaitytojui būtų patogiau juo naudotis. Leidinio sandara paprasta: po didžiosiomis raidėmis pateikto antraštinio žodžio be jokio skyrybos ženklų nurodoma jo reikšmė, tiksliau, J. Vujeko lenkiškas atitikmuo; toliau, taip pat be jokių skyrybos ženklų, tam tikra tvarka surašytos Daukšos pavartotos to žodžio formos ir jų metriką rodantys skaitmenys. Viskas akivaizdu ir aišku. Sudarytojas neužgožė teksto santrumpomis, kableliais ir kitais ženklais, kaip reikalauja normatyvai. Tokio pobūdžio leidinyje iš tikrųjų visa tai būtų nereikalinga, apšunkintų naudojimąsi ir gerokai padidintų knygos apimtį.

Antraštinio žodžio formą sudarytojas pateikia apdairiai ir net per daug atsargiai. Jei kurio žodžio Daukša pavartojo tik daugiskaitos formas, paprastai (bet ne visuomet) pateikiamas daugiskaitos vardininkas, pvz., *bromos*, *ponios*. Jei tėra tik moteriškosios giminės pavyzdžiai, dažnai pateikiamas moteriškosios giminės vardininkas, pvz., *burnotina*, *darbinga*, *prieteliškos*. Kartais moteriškosios giminės forma eina atskiru straipsniu, kartais abi sudedamos į vieną straipsnį, pvz., *bursinykė* šalia *bursinykas*, bet *draugetarnis*, *-ė* (= *draugiataarnis*, *-ė*). Net lietuvių kilmininkas vietoj lenkų būdvardžio iškeliamas antraštiniu žodžiu (pvz., *gyvatės* 'wężowski', *užmarių* 'zamorski'), taip pat tokiu kartais eina įvardžiutinė būdvardžio forma, jei nepavartota atitinkama paprastoji (pvz., *rodnasis*). Atskirai iškeliama ir sangražinė veiksmažodžių formos, pvz., *draskytis* šalia *draskyti*, *drūtintis* šalia *drūtinti*, *gadintis* šalia *gadinti*.

Atrodo, kad čia visur sudarytojas persistengė. Nurodytas formas pakaktų išskirti tik gramatinių formų grupėje.

Kaip ir S. Chilinskio „Naujojo testamento“ indekse, sudarytojas antraštinius žodžius dirbtinai priartino prie dabartinės bendrinės kalbos. Taip elgdamasis, jis nepaisė ne tik Daukšos kalbos fonetinių, bet ir morfologinių ypatybių. Antai priešdėlį *ata-* keitė dabartiniu *ati-*, taigi vietoj Daukšos *ataduoti*, *atadengti* antraštiniu žodžiu iškėlė *atiduoti*, *atidengti*. Vietoj prielinksnio variantų *ing*, *in* iškėlė dabartinį *į* (nors

³ Žr. Būga K. Rinkiniai raštai. V., 1961, t. III, p. 331; Gerullis J. Senieji lietuvių skaitymai. K., 1927, p. 124; Gerullis G. Baltica. – AfSIPh, t. XXXIX, p. 52; Tangl E. Der Accusativus und Nominativus cum Participio im Altltauischen. Weimar, 1928, p. 21 tt.

⁴ Dar žr. Skardžius P. Daukša pirmasis bendrinės kalbos kūrėjas Didžiojoje Lietuvoje. – Aph, t. IV, p. 7–19; Lebedys J. Mikalojus Daukša. V., 1963, p. 231 tt.

Daukša tokio visai nevartojo), vietoj *antras liekas, trečias liekas* ir t. t. — *dvyliktas, tryliktas*, vietoj *šešios dešimtys, trys dešimtys* ir t. t. — *šešiadešimt (sic!), trisdešimt*.

Sudarytojas dažnai nekreipė dėmesio į Daukšos sudėtinių žodžių jungiamąjį balsį (pvz., iškėlė *vienširdžiai* vietoj *vienaširdžiai*), priešdėlinių veiksmažodžių sangražos dalelytės vietą (pvz., *susižadėti, prisivakaravus* vietoj *sužadėtis, privakaravusi*), senovines pilnesnes lytis (pvz., vietoj *velinas, visokias* randame *velnias, visoks*), žodžio priklausymą kitai paradigmai (pvz., Daukšos *amžias* pakeistas dabartiniu *amžius*).

Pateikiame daugiau įvairesnių pakeitimo pavyzdžių (pirmasis poros narys — Daukšos kalbos duomuo, antrasis — indekso antraštinis žodis): *vienarokas* → *vieneriokas* (sic!), *žvaizdė* → *žvaigždė*, *(ne)seniai* → *(ne)senai*, *gandžiaus* → *gandžiau*, *istorija* → *istorija*, *byskupas* → *vyskupas*, *biedna* → *bėdna*, *lilija* → *lelija*, *pardostė* → *parduostė*, *penukšlas* → *peniukšlas*. Plg. tikrinius vardus (jie pateikti leidinio gale) *Greikai* → *Graikai*, *Krokavas* → *Krokuva*, *Poznania* → *Poznanė*.

Tačiau taip elgiamasi ne visur nuosekliai. Antai vietoj bendrinės kalbos priesagos *-ininkas* paprastai paliko Daukšos *-inyką* (ir gerai padarė), tačiau randame ir *ūkininkavimas, vietininkavimas* (su *-inink-*; Daukša turi tik *-inyk-*). Šalia *velnias* iškėlė *velinuva*, šalia *kaznadėja* (vietoje Daukšos *-ieja*) — *koznadieja* (kaip Daukšos), šalia *pražioti* (vietoje *-žosti*) — *žosmė* (kaip Daukšos). Dar plg. *Macedonai* 'makedoniečiai', *Rymas* 'Roma' šalia *Graikija* (Daukšos tėra *Grecija*).

Visų čia nurodytų pakaitalų Daukša nevartojo. Tai jo kalbai svetimos formos. Toks formų pateikimo indekse būdas patogus tiems kalbininkams, kurie nėra susipažinę su Daukšos kalba arba kurie ieško to ar kito žodžio (leksikografai, leksikologai), bet jis netinka Daukšos kalbos tyrinėtojams, nes perdėm niveliuoja Daukšos kalbos ypatybes. Jos pateiktos tik straipsnių viduje.

Sudarytojas labai suprastino Daukšos kalbos įvairovę dar ir tuo, kad iš esamų kelių gretiminių variantų antraštiniu žodžiu iškėlė tik vieną kurį, paprastai artimesnį bendrinės kalbos normai, pvz., iš dubletų *arba* || *alba* iškėlė tik *arba*, iš *bet* || *beti* || *bat* — tik *bet*, iš *persona* || *persuna* (*persūna*?) — tik *persona*, iš *šėtonas* || *šatonas* || *satonas* — tik *šėtonas*, iš *žmogus* || *žmuo* — tik *žmogus*. Į vieną straipsnį suplakė *visagalis* ir *visagalys* (prie *visagalys*). Ilgesni variantai neskiriami nuo trumpesniųjų, pvz. (skliausteliuose nurodomas antraštiniu iškeltas): *iki* || *ik* (*iki*), *jis* || *jisai* (*jis*), *jog* || *jogi* (*jog*), *mažai* || *maža* || *mažu* || *maž* (*mažai*), *neg* || *negu* (*neg*), *nes* || *nesa* (*nes*), *net* || *nete* (*net*), *nug* || *nugi* (*nug*), *pagal* || *pagaliai* (*pagal*), *pats* || *patis* || *patsai* || *patisaig* (*pats*), *pent* || *pen* (*pent*), *tada* || *tad* (*tada*), *tarp* || *tarpu* (*tarp*), *tas* || *tasai* || *tasjau* (*tas*), *vienaip* || *vienaipo* (*vienaip*), *viešpats* || *viešpatis* (*viešpats*). Dažniausiai atskirai neiškeliami ilgesni variantai su dalelyte *g(i)*, pvz., *drinag* (tėra tik *drin*), *jukaig* (*juk*), *kanag* (*kana*), *kodrinag* (*kodrin*), *norintig* (*norint*), *nuog*, *nug*, *nog* (*nuo*), *prieg* (ir *pri*, surašyta prie Daukšos visai nevartojamo varianto *prie*), *teipag*, *teipagu*, *teipajag*, *teipajau*, *teipajaug*, *teipog*, *teipogu* ir kt. (visi surašyti prie Daukšai svetimo *taip*), *vienoking* (*vienok*). Bet atskirai iškeliamą *jeig*, *kadaig*, *kaipog* šalia *jei*, *kada*, *kaipo*. Dar plg. tikrinių vardų variantų suplakimą (paprastai iškeltas labiau primenant lenkišką ekvivalentą, jis nurodomas skliausteliuose): *Abrahomas* || *Abromas* (*Abrahomas*), *Barnaba* || *Barnabas* (*Barnaba*), *Christus* || *Kristus* (*Christus*), *Eva* || *Jeva* (*Eva*), *Izidorius* || *Isodoras* (*Izidoras* — Daukšai svetimas), *Jobas* || *Jopas* (*Jobas*), *Jokūbas* || *Jakobas* (*Jokūbas*), *Judošius* || *Judas* (*Judošius*), *Saulas* || *Saulius* (*Saulas*), *net Vengrai* || *Ungarai* (*Vengrai*)!

Suprantamas dalykas, atskirais atvejais sudarytoji būtų buvę nelengva nustatyti Daukšos vartojamo žodžio pamatinę formą, pvz., iš loc. pl. *Synose* 91₃₀ rekonstruoti Kinijos pavadinimo vardininką (*Sina*, *Sinos*?). Bet prie tokių rekonstrukcijų galima buvo pridėti klausuką. Prie formų, kurios labai skiriasi nuo dabartinių, galima buvo pridėti nuorodas į dabartines. Nuorodas pravartu buvo panaudoti ir gretiminiams variantams išryškinti. Reikia pasakyti, kad sudarytojas nuorodų iš viso vengia, jos

gana retos. Plačiau pavartojus nuorodas, galima buvo patenkinti ne tik leksikografų, bet ir Daukšos kalbos tyrinėtojų poreikius.

Labai praverstų platesnis ir išsamesnis indekso-žodyno sandaros aprašymas, kuris skaitytojui palengvintų naudotis leidiniu. Reikėjo bent pagrįsti svarbiausius indekso-žodyno sudarymo principus. Galbūt tuo atveju atkristų bent dalis čia pareikštų priekaištų.

Dar keletas pastabų dėl atskirų Daukšos kalbos formų traktavimo. Sudarytojas antraštiniais žodžiais pateikia, pvz., *dangujėjis, dienojėjis, žemėjėjis, pragarejis, viduryjėjis⁵, viršujėjis* ir kt. Turėtų būti rašoma *dangujėjis, dienojėjis, žemėjėjis, pragarejis, viduryjėjis, viršujėjis*... Tai rodo tiek formų kilmę (plg. panašios darybos įvardžiuotinė žemaičių formą loc. sg. m. *baltamėje* 'baltajame'), tiek ir Daukšos rašyba.

Ne visur pasisekė atskirti priesagą *-ymas* nuo *-imas*, plg. *išdraskimas* šalia *papiktymas, sumišymas*.

Vietoj *išlėpęs, juodkunigai, pasimegti, paspalytas, prisiegti, trekšti, žekas, žiegorius, Laurinas, Mednykai, Pilipas, Salamonas* turėtų būti *išlepęs* (plg. tarminį Daukšos rašymą g. sg. *iszlăpusio* 167₁₈), *juodaknygiai* (!), *pasimėgti, paspalitas, prisiekti, trėkšti, žėkas, ziegorius, Laurynas, Mednykai, Pilypas, Saliamonas*.

Yra ir viena kita spaudos klaida, pvz., vietoj antraštinių žodžių *apsipaustyti, binges, isakymas, issiusti, kalinejis, parsiusti, pebausti, peleda, prizopostyymas, suses-ti, sutariti, suželusi, takotojas, sirijškas* turi būti *apsipjaustyti (apsipiaustyti), binges, isakymas, išsiusti, kalnėjis, parsiusti, perbausti, pelėda, prizopostyjimas, susėsti, sutaryti, sužėlusi, tykotojas, sirijiškas*.

Tokio pobūdžio darbuose praktiškai būna labai sunku išvengti tam tikrų trūkumų bei netikslumų. Bet ne tai nulemia leidinio vertę. Svarbiausia, kad Č. Kudzinovskio dėka tyrinėtojai dabar jau turės suregistruotus visus Daukšos postilės žodžius, visas jų formas, kad tyrinėtojams ateityje nebereikės ieškoti po visą postilę to ar kito žodžio, atskiros jo formos. Č. Kudzinovskis atliko tikrai didelį ir labai reikalingą darbą. Už tai jam visi turime būti dėkingi. Tai įspūdingas leidinys, visiems mums pavyzdys, skatinąs imtis kitų lietuvių kalbos paminklų indeksų-žodynų sudarymo darbo.

Zigmas Zinkevičius

⁵ Šalia f. *naktijėja* (su *-ij-*) Daukšos tarmė galėjo turėti ir *-ij-*, o ne *-yj-*, plg. dial. loc. sg. *naktij* 'naktyje'. Tačiau sudarytojui reikėjo vartoti vienodos rūšies formas.